

11

TAJNÉ

Výtisk číslo: 24

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Důvod: 1190/2000 - VML-83
Datum: 16. 09 PhDr. Alena Nosková
Podpis:

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE

57

Č. j.: inf. /03224/ 57
Počet listů: 12
Počet výtisků: 27
Den vydání: 20. ledna 1989

OBSAH

Informace o událostech v Praze dne 19. ledna 1989
a ohlasy na vystoupení protisocialistických sil

/zpracováno ve spolupráci s oddělením státní administrativy
ÚV KSČ/

Příloha 1. Statistický rozbor osob kontrolovaných dne
19. 1. 1989 na Václavském náměstí

Příloha 2. Seznam osob, které po bezpečnostním opatření
dne 19. 1. 1989 vyhledaly lékařské ošetření

Informace o událostech v Praze dne 19. ledna 1989 a ohlasy
na vystoupení protisocialistických sil

Na základě zkušeností z průběhu provokační akce dne 18. ledna 1989, mající jednoznačně charakter protisocialistické politické demonstrace, vyzývající k jejímu opakování v následujícím dni /19. 1./, bylo organizováno bezpečnostní opatření s cílem provedení rozhodného a nekompromisního zásahu pořádkových jednotek na území hl. m. Prahy.

Poznatky bezpečnostních orgánů potvrzují, že protistátní vystoupení antisocialistických sil bylo předem zorganizováno. Přípravy začaly informováním a přizváním zástupců některých zahraničních sdělovacích prostředků a pokračovaly rozmístěním zvacích letáků, v nichž byla uvedena doba 17.00 hodin, na nástěnkách některých fakult UK /žurnalistické, filozofické, pedagogické a právnické/ a končily formulováním konkrétních požadavků a hesel k vystoupení řečníků Charty 77. Ve večerních hodinách dne 18. 1. 1989 informovala Anna Marvanová pracovníky západoněmecké ARD o tom, že vedení Charty nehodlá nadále k živelně probíhajícím demonstracím nečinně přihlížet, ale chce vyslat dne 19. 1. 1989 na Václavské náměstí co největší počet signatářů, kteří by zde promluvili na téma : "Mírová konference a porušování lidských práv v ČSSR". Rovněž exkomunisté připravili a 18. 1. 1989 podepsali své vlastní prohlášení k probíhajícím demonstracím, které adresovali vládě ČSSR. V tomto prohlášení, předaném také ARD, zaujali kritické stanovisko nejen k těmto "čtyři dny trvajícím střetům", ale i k vládě ČSSR, protože "situace nabývá konfrontačního charakteru a lidé nejsou spokojeni se způsobem, jakým vláda vládne". Uvedené prohlášení exkomunistů podepsali mimo jiné : J. Hájek, M. Hájek, M. Hübl, Z. Jičínský, R. Slánský, V. Kolmistr, V. Slavík, V. Šilhán a další.

Dále bylo zjištěno, že ve stanovenou dobu /v 17.00 hodin/ se na Václavském náměstí pohybovali : A. Dubček, který těsně před tím opustil byt V. Slavíka, R. Norman, první tajemník politické sekce ZÚ USA v ČSSR, dále St. Mrozek, kulturní přidělenec ZÚ Francie v ČSSR, J. Neagele, korespondent Hlasu Ameriky a pracovníci západoněmecké ARD, vedení C. Bringerem.

V dopoledních hodinách dne 19. 1. 1989 koncipoval Václav Benda s neznámou ženou a později i s Radimem Paloušem hlavní myšlenky, hesla, které by měly být na Václavském náměstí přečteny nebo předneseny. Benda zastával názor, že bude nutné vystupovat již zcela kategoricky a ofenzivně. Chtěl, aby zde byl vznesen požadavek na odstoupení ministra vnitra a potrestání všech osob, které jsou zodpovědné za "nezákonné zákroky" při dosud proběhlých demonstracích. V případě, že nebudou tyto požadavky splněny, mělo se hrozit pokračováním demonstrací. Palouš při této příležitosti informoval Bendu, že také Šilhánová a Chramostová zpracovaly text nějakého dopisu.

Bezpečnostní opatření dne 19. 1. 1989 bylo provedeno na Václavském a Staroměstském náměstí, náměstí Krasnoarmějců, na pěší zóně, na Olšanských hřbitovech a ve Všetatech, okres Mělník. Týkalo se rovněž prostoru Loretánského náměstí, kde mělo dojít k symbolické hladovce mluvčích Charty 77 a následně k předání protestní petice prezidentovi republiky. Zúčastnilo se ho 1 240 příslušníků SNB včetně Pohotovostního pluku, 800 příslušníků Lidových milicí z Prahy a Středočeského kraje.

V době od 14.00 do 16.30 hodin byl na Václavském náměstí, na Národní třídě, na Můstku a pěší zóně běžný denní provoz. Krátce po 16.30 hodině se v prostoru kolem Domu módy a Domu potravin začaly tvořit první hloučky postávajících osob, provoz se stával obtížnějším. Před sochou sv. Václava až na úroveň Krakovské ulice se vytvořila skupina cca 60 osob, které nereagovaly na domlouvání a pokyny příslušníků SNB. V 16.40 hodin byl prostor kolem sochy sv. Václava zcela zaplněný, včetně chodníků po obou stranách Václavského náměstí, až na úroveň Opletalovy a Krakovské ulice.

V 17.00 hodin se osoby stojící na chodnících v horní části Václavského náměstí nahrnuly do středu náměstí a skupina, do této doby mající asi 500 - 600 osob, se rozšířila na 2 000 - 2 500 lidí. Krátce po 17.00 hodině začali účastníci shromáždění tleskat, několik desítek lidí pískalo a ozývaly se výkřiky "pusťte Havla", "svobodu, svobodu", "Češi, pojďte sem". Hlasité projevy přilákaly do horní části Václavského náměstí další osoby a doprava byla dočasně přerušena. Dav pokračoval ve skandování hesla "zase jste nám lhali". Přibližně v 17.00 hodin větší skupina demonstrantů obklopila prostor u sochy a po vytlačení příslušníky SNB zanechala na ohraženém betonovém oválu asi 40 zapálených svíček a 15 kytic květin. Ve stejné době hovořil k davu Milan Machovec /60 - 65 let/. V průběhu jeho projevu se ozývalo další skandování "pusťte Havla", "pusťte je všechny", "Masaryk", "svobodu, svobodu", "kde máte živly?", "ať žije Charta". Tyto výkřiky za dalšího velkého potlesku končily skandováním "Gorbačov, Gorbačov", "Gorbačov to vidí", "ať žije Gorbačov". Po Machovcovi vystoupil další z představitelů Charty 77 Janát. Jeho projev byl přerušován výkřiky "Palach žije". Po něm hovořil František Melichar, nar. 1920, bývalý člen revizní komise K-231. Jeho vystoupení obsahovalo nenávistné výpady na adresu příslušníků StB a LM. Zdůrazňoval, že je nutné povolat k odpovědnosti všechny, kteří zapříčinili současný stav, včetně stranických a vládních činitelů. Požadoval, aby příslušníci SNB nosili čísla, vystoupili z anonymity./Melichar byl zadržen a předveden na MO VB/. Po jeho projevu se opět ozývalo skandování a provolávání hesel "dejte vládu z ruky", "propustit, propustit", "vraťte nám Dubčeka", "svobodné volby". Toto vše doprovázel pískot a potlesk.

V 17.25 hodin byl vydán rozkaz k zásahu pořádkových jednotek. Rychlým a rozhodným zákrokem jednotky byl dav překvapen a dal se na útěk směrem k dolní části Václavského náměstí. Kladem zásahu příslušníků SNB a LM bylo, že individuální i hromadnou dopravu se podařilo udržet na úrovni normálního provozu, nebylo třeba nasazovat vodní stříkače ani slzné granáty. V 18.15 hodin byl

v prostoru Václavského náměstí obnoven klid a veřejný pořádek. V 18.50 hodin byla otevřena pěší zóna, Příkopy a ulice 28. října.

Po provedení opatření a vyklizení prostoru s největší koncentrací osob /kolem sochy sv. Václava/ zde byl nalezen papírový karton - plakát s vyobrazením plamene a s textem : "smrt má není smrtí národa, jsem s vámi, věřím vám". Dále byly ve střední části Václavského náměstí nalezeny dva kusy domácí vyrobeneých vrhacích šipek. Byla rovněž zajištěna podpisová listina s cca 70 podpisy s výzvou k propuštění politických vězňů a zadržených. Pod nimi byly strojem napsány adresy R. Bařtka, O. Havlové a A. Marvanové.

V průběhu bezpečnostního opatření dne 19. 1. 1989 bylo předvedeno na MO VB celkem 281 osob, z nichž 23 je realizováno pro trestný čin, 80 pro přečin a 30 pro přestupek. Perlustrováno bylo celkem 356 čs. občanů /viz příloha č. 1/, z nichž 29 již má záznam na S StB Praha. Seznam studentů byl předán oddělení školství a vědy ÚV KSČ.

V nemocničních zařizenech požádalo o lékařské ošetření 11 osob, které uvedly, že utrpěly zranění při zákroku bezpečnostních orgánů /viz příloha č. 2/. O ošetření požádali rovněž 2 příslušníci SNB a 1 příslušník LM, zranění u nich si nevyžádalo pracovní neschopnost.

Na základě usnesení předsednictva MěV KSČ Praha se dne 19.1.1989 uskutečnily aktivity předsedů základních organizací KSČ obvodů Prahy 1 - 10 k událostem na Václavském náměstí ve dnech 15. - 18. ledna 1989. Účastníci aktivů jednoznačně odsoudili provokační akce protistátních a protisocialistických skupin. Ocenili rozhodný zásah příslušníků SNB a LM, vyslovili podporu stranickým a státním orgánům hlavního města Prahy.

V průběhu diskuse na jednotlivých aktivech byly vyjádřeny různé názory a myšlenky týkající se současné situace v Praze. Například předsedové ZO KSČ z úseku školství /především z vysokých škol/ na aktivu na OV KSČ Praha 1 mimo jiné uvedli:

- Dostali jsme se do situace, kdy skupina výrostků dokáže rozhýbat celou Prahu, vážou značné síly bezpečnosti, stranických a státních orgánů. Často hrajeme pro mládež divadlo na Václavském náměstí, které bere s nadšením. Dostali jsme se do psychologické války, která váže naše veškeré síly, jak se z toho dostaneme ven ?
- Zásah bezpečnosti v neděli byl profesionální, později to již bylo horší. Jak dlouho však můžeme tímto způsobem udržet situaci ? Z hlediska strany a státu je třeba hledat politické možnosti působení a řešení situace.
- Není adekvátní reakce sdělovacích prostředků, dělají pouze zpravodajství v televizi, a to ještě ne příliš dobře, když ukazujeme pár pankáčů. Zcela opačně reaguje západní propaganda ve svých sdělovacích prostředcích. I to má vliv na názorovou hladinu lidí. Nejsme připraveni na období otevřené informovanosti, nerušení západních rozhlasových stanic. Obdobné názory zazněly i na obvodu Prahy 6.
- Základní problém zřejmě spočívá v tom, že zcela absentuje politická koncepce. Máme vůbec nějakou koncepci v práci

s opozičními skupinami, lidmi, kteří mají jiné názory ?

- Pořád pracujeme po staru, když uvažujeme tak, jako by tu nebyl pro stranu žádný politický soupeř. Ale ten tu již existuje, my ho jednak neznáme, jednak ho nebereme na vědomí. Charta se již dlouho snaží o dialog, vznikly další skupiny, mezi nimi i uvnitř nich nediferencujeme. Politickým soupeřem je i velká skupina lhostejných lidí, kteří se za situace, že není jasná politická koncepce přiklánějí na druhou stranu.
- Musíme se naučit pracovat s opozicí, vnikat mezi ni, pracovat mezi ní, posílat tam nejlepší lidi, které máme, nedělat, že se nic neděje, že nás nezajímají.
- Požaduje se, aby někdo kompetentní vystoupil veřejně a objasnil situaci. Aby byla řečena linie strany, stanovisko státu. Není možné to nechat pouze na regionální pražské úrovni, zvláště, když jsme to prostřednictvím televize pustili do celé země. /Stejně požadavky byly vzneseny i na obvodech Praha 2, 6 a 10/.
- Mezi inteligencí /některé ústavy ČSAV/ je kritika zásahu bezpečnosti, především proti lidem, kteří se ničeho nedopustili. Názorově se zde dost věrně odráží stanoviska buržoasní propagandy, která působí prostřednictvím sdělovacích prostředků. Kritika nevhodného /nediferencovaného/ jednání pořádkových sil ve dnech 16. - 17. 1. 1989 zazněla i na aktech na obvodech Prahy 8 a 10.
- Alarmující je poznatek, že část komunistů se začíná odtahovat od svých představitelů, neztotožňuje se s nimi, na druhé straně však současnou stranickou linii personifikují. Z toho vyplývá, že se vlastně distancují od současné stranické linie.

V diskusi na aktivu organizovaném OV KSČ Praha 8 bylo zdůrazněno, že současná situace nevznikla naráz, je odrazem dlouhodobého vývoje ve společnosti, podcenění politické práce, nedostatku informací shora dolů. Strana se "ukolébávala". Návod k jednání dalo až 7. zasedání ÚV KSČ. Je třeba jít na podstatu věci, příčiny současného stavu, připravit a realizovat krátkodobá opatření a koncepční zaměření politiky vůči opozičním silám v procesu přestavby a demokratizace společnosti. Nepřipustit proniknutí protisocialistických sil na závody.

V Praze 6 bylo na aktivu požadováno, aby centrální sdělovací prostředky více vysvětlovaly příčiny současných negativních jevů v hlavním městě Praze, reagovaly na protisocialistická seskupení, osvětlovaly jejich platformy. Aby ukázaly, kdo jsou tzv. "mluvčí nezávislých občanských iniciativ", čím se živí, komu slouží apod. Důraz byl položen i na zvýšení úrovně ideologické práce.

Na aktivu předsedů ZO KSČ z úseku průmyslu na obvodu Prahy 7 byly vzneseny dotazy:

- Jaké je sociální složení účastníků protispolečenských vystoupení?
- Jaké jsou jejich požadavky, zda je strana schopna tyto požadavky vysvětlit?
- Co dělá SSM, proč neorganizuje protiakce?
- Zda je v ústředním výboru KSČ a jeho předsednictvu jednota?
- Proč veřejná bezpečnost nedokáže zjednat pořádek?

Na aktivu předsedů ZO KSČ z ostatních úseků stranické práce v témže obvodu diskutující vznesli následující dotazy:

- Nepřeháníme to s humanismem a demokracií ?
- Jsou postihy státní moci důsledné ?
- Je střídání zásahů, povolení akcí a tzv. kontroly situace projevem taktiky nebo bezradnosti?
- Proč oficiálně neprotestujeme proti vměšování diplomatů USA /Norman/ ?
- Jsou schopny státní orgány situaci zvládnout ?
- Kdy bude v hlavním městě konečně zabezpečen klid a pořádek ?

Na aktivech předsedů ZO KSČ na obvodech Praha 3, 4 a předsedů stranických organizací z úseku školství, kultury a zdravotnictví na obvodu Praha 5 nebyly, přes několik výzev, v diskusi řečeny žádné připomínky či dotazy.

Ústřednímu výboru KSČ docházejí další rezoluce, dopisy a stanoviska, v nichž komunisté i ostatní občané reagují na události v Praze ve dnech 15. - 19.1.1989. Je pro ně společné odsouzení protistátních a protispolečenských akcí vnitřních nepřátel, souhlas s postupem pořádkových sil proti nim.

Například pracující z provozu údržby závodu Energetika VSŽ Košice /Východoslovenský kraj/ odsuzují počínání Charty 77 a vyslovují názor, že státní orgány by měly stanovit "hranice demokracie". Podle názorů pracovníků ze závodu Koksovna v témže podniku je třeba proti antisocialistickým silám vyvozovat tvrdší opatření již v předstihu,